

A nighttime photograph of a city street with light trails from traffic. In the background, there are tall skyscrapers with lit windows. In the foreground, a multi-lane highway shows long, horizontal light trails from cars and buses. A pedestrian bridge with a railing is visible above the highway. The overall scene is illuminated by city lights, creating a vibrant, blue-toned urban atmosphere.

Varför ett kunskapslyft om Asien behövs

En kartläggning av svenskt Asienkännande

JAKOB HERNBORG AXELSON

Varför ett kunskapslyft om Asien behövs

En kartläggning av svenskt Asienkunnande

Jakob Hernborg Axelson

Innehåll

Inledning.....	3
Behövs ett kunskapslyft om Asien?.....	3
Kartläggningens syfte och metod.....	4
Svenskt Asienkunnande	6
Centrumbildningar	6
Undervisning	6
Språk.....	6
Studenter i asiatiska språk.....	7
Avhandlingar	10
Vetenskapliga publikationer.....	12
Forskningsanslag	14
Regional inriktning.....	16
Lärosäten och geografisk inriktning	16
Forskningsfinansiärer	18
Sammanfattning.....	19
Bilaga 1 – Söktermer	21

Inledning

Denna kartläggning har gjorts i syfte att belysa omfattningen av svensk utbildning och forskning om Asien idag, och dess utveckling de senaste tio åren. Kartläggningen visar även vilka områden i Asien som är mer eller mindre företrädade inom svenskt Asienkunnande. För att ge en så bred bild som möjligt av situationen för utbildning och forskning om Asien har data tagits fram för forskningsanslag, doktorsavhandlingar, antal studenter och vetenskapliga publikationer. Data har samlats in från en rad olika källor. När tidserier bryts eller källorna inte ger en heltäckande bild, finns kommentarer om detta i rapporttexten.

Studien har gjorts på uppdrag av Sydasiainstitutet, som är ett samarbete mellan Utrikespolitiska institutet och Swedish South Asian Studies Network (SASNET) vid Lunds universitet. Den är framtagen och författad av Jakob Hernborg Axelson. Arbetet har gjorts under ledning av Henrik Chetan Aspengren, forskare på UI.

Behövs ett kunskapslyft om Asien?

En central del av den globala utvecklingen de senaste decennierna har varit en förskjutning av världens ekonomiska och politiska tyngdpunkt mot Asien. Asiatiska länder har under många år varit centrala för världsekonomins tillväxt. Hur Sveriges framtid ser ut kommer till allt större del påverkas av händelser och utvecklingen i Asien. Detta gäller såväl Sveriges ekonomi som den säkerhetspolitiska situationen och teknologiska utvecklingar. Europas framtida ekonomiska tillväxt kommer i allt större grad påverkas av utvecklingen i Asien. Asiens framväxt ger eller får konsekvenser för både Sverige och världen i stort.

Redan idag är Asiens betydelse för Sverige obestridlig. En tiondel av den svenska utrikeshandeln sker med Asien och ökar kraftigt årligen. Mellan 2017 och 2018 ökade den med 10 %.¹ Handeln med Asien är redan större än med Nordamerika. Antalet anställda vid asiatiskt ägda företag ökade med nästan 350 % mellan år 2000 och 2017. Under 2017 anställde asiatiska företag över 48 000 människor i Sverige, vilket var en ökning med nästan 20 % från föregående år.² Kina är centralt både som export- och importpartner, och det kinesiska ägarskapet av Volvo visar på Kinas växande roll som investerare i svenska och europeiska marknader. Japan och Sydkorea har länge varit betydande handelspartner och centrala länder för de senaste årtiondenas teknologiska utveckling. Indiens tillväxt har varit hög under flera år. Landet är en av världens största vapenimportörer och bedriver en alltmer aktiv utrikes- och säkerhetspolitik. Svenska företag som IKEA och H&M bygger sin verksamhet på produktion i asiatiska länder som Vietnam och Bangladesh.

Den ekonomiska och politiska tyngdpunktsförskjutningen mot Asien kommer att fortsätta i den överskådliga framtiden. I PwC:s framtidsprognos för världsekonomin år 2050 beräknas Asien stå för mer än hälften av världens BNP, och tre av världens fyra största ekonomier beräknas vara asiatiska.³ Kina uppskattas som störst, följt av Indien. USA och Indonesien följer på tredje respektive fjärde plats, och Japan på sjunde plats. Asien är idag också ledande inom forskning och utveckling. Av de sex länder som spenderar mest på forskning och utveckling är fyra asiatiska (Kina, Japan, Sydkorea och Indien).

¹ SCB. (2018). Export och import fördelade på världsdelar.

² Tillväxtanalys (2018). Utländska företag 2017. Statistik 2018:02. Östersund

³ PwC. (2017). The Long View – How will the global economic order change by 2050?

Investeringar i forskning och utveckling ökar snabbare i Asien än i något annat område.⁴ Den framtida asiatiska utvecklingen är inte skriven i sten. Asien står också inför stora problem och utmaningar: klimatförändringar, urbanisering, migration, ojämlikhet, brott mot mänskliga rättigheter och inte minst geopolitiska spänningar.

Asiens ökade ekonomiska, politiska och strategiska betydelse medför ett ökat behov av att följa, analysera och i grunden förstå asiatiska samhällsformer, kulturer och politiska system. Kunskaper i regionala historiska och samtida förhållanden bidrar med möjligheter att förstå bevekelsegrunder och ageranden, men även politiska och sociala fenomen. En viktig komponent för att uppnå djup förståelse är kunskap i regionens många språk, vilket i många fall är nödvändigt för att bygga kunskap om samhällen och kulturer.

Att utvecklingen i Asien kommer att vara av största vikt för Sverige har konstaterats i de senaste årens utrikesdeklarationer, såväl som i den globala trendanalys som Kansliet för strategisk analys vid UD tog fram 2014.⁵ Ändå nämns inte forskning om Asiens i de senaste forskningspropositionerna. Inga nämnvärda riktade satsningar från forskningsfinansiärerna har skett sedan mitten av 2000-talet.⁶⁷ En svensk Asienstrategi antogs 1999.⁸ Den följdes upp 2002 och 2005, men har sedan inte uppdaterats eller ersatts.⁹ I förslaget till strategin rekommenderade huvudförfattarna "en fördjupning och breddning av Asienkunnandet i Sverige" och en "förstärkt akademisk kompetensutbyggnad med inriktning på Asien".¹⁰ Denna kartläggning visar att detta inte har skett i någon märkbar grad, trots att behovet idag kan ses som än mer angeläget än för 20 år sedan. För att Sverige ska kunna ta tillvara på de möjligheter och möta de utmaningar som Asiens växande roll innebär, krävs en kontinuerlig, kvalitativ och stabil inhemsk kunskapsförsörjning om Asien. De Asienstudier som sker i Sverige idag är inte tillräckliga för att bemöta de kunskapskrav som framtiden ställer – behovet av ett rejält kunskapslyft om Asien är tydligt.

Kartläggningens syfte och metod

Det huvudsakliga syftet är att kartlägga hur läget för undervisning och forskning om Asien ser ut idag, hur den utvecklats de senaste tio åren och vilka geografiska områden som är mer eller mindre företrädade. Denna kartläggning har gjorts inom ramen för Sydasieninitiativet, som är ett samarbete mellan Utrikespolitiska institutet och Swedish South Asia Studies Network (SASNET), Lunds universitet. Fokus för studien ligger på Asien i sin helhet. Behovet av en genomgripande kartläggning av svensk Asienforskning uppmärksammades redan i Asienstrategin 1999, men så vitt känt har någon sådan inte

⁴ R&D Magazine. (2018) 2018 Global R&D funding forecast.

⁵ Kansliet för strategisk analys. 2014. Strategiska trender i globalt perspektiv – 2025: en helt annan värld?

⁶ Se Bert Edström (2015). Öst- och sydostasienforskningen: från splittring till samarbete. Orientaliska Studier 142. Stockholm

⁷ Med visst undantag för Swedish School of Advanced Asia-Pacific Studies (SSAAPS), en forskarskola som startade 2001 men lades ner 2009. SSAAPS drevs av Riksbankens Jubileumsfond och Stiftelsen för internationalisering av högre utbildning och forskning (STINT).

⁸ Utrikesdepartementet. (1999). Framtid med Asien. En svensk Asienstrategi inför 2000-talet. SKR 1998/99:61. Stockholm

⁹ I samband med debatterna om en potentiell kinesisk djuphamn i Lysekil kom krav på en nationell Kinastrategi. Se Frida Wallnor i Dagens industri 7 februari 2018. Sverige måste skaffa en Kina-strategi.

¹⁰ Arbetsgruppen för en svensk Asienstrategi. (1998). Framtid med Asien: förslag till en svensk Asienstrategi. DS 1998:61. Stockholm: Utrikesdepartementet, s. XIII

genomförts. Överlag saknas en samlad lägesbild över Asienforskningen i Sverige idag. Det närmsta man kommer en översikt är tidskriften *Orientaliska Studiers* temanummer från 2015 om Öst- och Sydasiensforskning i Sverige.¹¹ Numret ger en god inblick i förutsättningarna och det arbete som bedrivs vid ett antal institutioner inom Asienforskningen i Sverige. Vad som till stor del saknas är dock numeriska data om Asienforskningens villkor. Syftet med denna kartläggning är att på ett systematiskt sätt beskriva Asienkunnandets situation och utveckling i Sverige. Förhoppningsvis kommer kartläggningens resultat att kunna användas som diskussionsunderlag i en mer djupgående analys av Asienforskningens vetenskapliga kvalitet, förutsättningar och dess framtid i Sverige.

Kartläggningen omfattar undervisning i asiatiska språk, områdesstudier med inriktning mot Asien, samt forskning inom samhällsvetenskap och humaniora där Asien står i fokus. Studien innefattar därmed även forskning som traditionellt inte skulle klassas inom fältet Asienstudier. Då syftet med denna kartläggning är att undersöka kunskapsproduktionen om Asien i stort, inkluderas all forskning där Asien ligger i fokus.

Den tidsperiod som undersöks är de senaste tio åren. Detta ger möjligheter att se trender i Asienkunnandets omfattning och dess geografiska inriktning. Kartläggningen omfattar beviljade forskningsanslag, avhandlingar, undervisning och vetenskapliga publikationer sedan 2008. För att få en uppfattning om vilka geografiska områden som står i fokus i svensk Asienforskning har, där möjligt, data kodats inom fyra geografiska kategorier: Öst-, Syd- och Sydostasien, samt en kategori för forskning som berör flera av dessa områden eller Asien i sin helhet. Centralasien ingår inte i studien eftersom studiet av regionen ofta faller under områdesstudier rörande Ryssland.

Kartläggningen är begränsad till samhällsvetenskap och humaniora.¹² Vad som ska klassas som Asienstudier och hur forskningsområdet bör avgränsas är omdiskuterat i akademiska kretsar. Inom ramen för denna kartläggning har en relativt bred syn antagits på vad som ska inkluderas. All forskning har inkluderats där det huvudsakliga undersökta fallet geografiskt hör till Asien. Flerfallstudier har generellt bedömts som relevanta om minst en tredjedel av fallen kopplas till Asien. Detta har gjorts för att få en så heltäckande bild av svensk forskning inriktad mot Asien som möjligt.

Den huvudsakliga metodologiska ansatsen för kartläggningen har bestått i att söka igenom för undersökningen relevanta databaser med ett antal söktermer (se bilaga 1). Söktermerna består främst av länder i respektive region, men även ett antal andra söktermer som bedömts som relevanta. Söktermerna är uppdelade efter de tre huvudsakliga geografiska områden som har undersökts. Vad gäller områdesindelning har följande definition använts:

Sydasien: Afghanistan, Bangladesh, Bhutan, Indien, Maldiverna, Nepal, Pakistan och Sri Lanka.

Sydostasien: Brunei, Filipinerna, Indonesien, Kambodja, Laos, Malaysia, Myanmar, Singapore, Thailand, Vietnam och Östtimor.

Östasien: Hongkong, Japan, Kina, Macau, Mongoliet, Nord- och Sydkorea, Tibet och Taiwan.

Efter att en sökning gjorts har träffarna manuellt kategoriserats i områdeskategorier, och dubletter och träffar som inte fallit inom ramen för kartläggningen har tagits bort. Då de databaser som

¹¹ Bert Edström (red.). (2015). *Forskning om Öst- & Sydostasien* – no. 142. *Orientaliska Studier*. Stockholm.

¹² Samhällsvetenskap och humaniora har ett annat behov av kontext än naturvetenskaperna. Naturvetenskapernas studieobjekt är i vid mening oberoende av dess samhälleliga och kulturella kontext. Därför begränsas denna studie till samhällsvetenskap och humaniora, där de asiatiska sociala, kulturella, politiska eller ekonomiska sammanhangen utgör det huvudsakliga studieobjektet.

genomsökts inte har identisk funktionalitet har små justeringar av tillvägagångssättet behövt göras. Detta anges i respektive resultatdel.

Svenskt Asienkunnande

Centrumbildningar¹³

Forskning och utbildning som berör eller fokuserar på Asien bedrivs på ett flertal institutioner och fakulteter vid svenska universitet och högskolor. Det finns också ett antal forskningsmiljöer och centrumbildningar som fokuserar specifikt på Asien i formen av områdesstudier. Utöver den forskning som bedrivs vid universiteten finns också ett antal fristående institut och center som bedriver betydande Asienfokuserad forskning.

Inom universitets- och högskolevärlden finns idag fem institutionaliserade centrumbildningar. Vid Lunds universitet finns Centrum för öst- och sydöstasienstudier och Swedish South Asian Studies Network. Vid Handelshögskolan i Stockholm finns två anknutna forskningsinstitut med Asienfokus. The European Institute of Japan Studies och The Stockholm China Economic Research Institute bedriver forskning om Kinas och Japans ekonomier. Vid Stockholms universitet finns Institutionen för Asien-, Mellanöstern- och Turkietstudier.

Bland de fristående centren finns flera miljöer med Asienkompetens. Institute for Security and Development Policy (ISDP), Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI) och Stockholm Environment Institute (SEI), och Utrikespolitiska institutets Asienprogram bidrar till den svenska Asienforskningen. Fördelningen mellan policyanalys och akademisk forskning skiljer sig mellan dessa institutioner.

Undervisning

Språk¹⁴

Vid de svenska universiteten och högskolorna bedrivs idag undervisning av sju asiatiska språk: hindi, japanska, kinesiska, koreanska, pashto, sanskrit och uiguriska. Tibetanska fanns tidigare att läsa vid Stockholms universitet, men lades ner 2012. Indonesiska och thai lades ner vid Lunds universitet i slutet på 1990-talet.¹⁵ Uiguriska tillkom vid Uppsala universitet 2014, vilket även pashto gjorde 2013. Båda språken kan dock bara läsas i grundläggande omfattning. I uiguriska erbjuds endast en grundkurs på 7,5 hp. Pashto kan läsas i två kurser på sammanlagt 30 hp. Japanska och kinesiska är de med marginal största språken, både till antalet studenter och till antalet lärosäten som erbjuder undervisning i språken.

¹³ Som en del i kartläggningen har en enkät skickats ut till dessa centrumbildningar. Enkäten fokuserade på hur resurser, efterfrågan av expertis från media och beslutsfattare och centrens geografiska fokus förändrats det senaste decenniet. Då svarsfrekvensen varit för låg har enkäten inte kunnat användas i kartläggningen.

¹⁴ Utöver den renodlade språkundervisning finns också ett antal kandidatprogram som erbjuder internationella inriktningar där språkundervisning ingår. Linköpings universitet har ett antal civilingenjörsutbildningar som kombineras med språkundervisning i japanska eller kinesiska. På Handelshögskolan i Göteborg kan man läsa ekonomiprogrammet med japanska eller kinesiska som inriktning.

¹⁵ I Asienstrategin rekommenderades satsningar på att återinföra indonesiska och thailändska, vilket inte har skett.

Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) kartlade i en rapport 2017 språkundervisningen vid svenska lärosäten.¹⁶ I rapporten bedöms hur viktigt ett språk är för Sverige med hjälp av ett "viktighetsmått". Måttet baseras på tre faktorer:

1. Andelen av världens befolkning som har språket som modersmål.
2. Andelen av svensk utrikeshandel som sker med länder där språket är huvudspråk.
3. Andelen av den svenska befolkning som har språket som modersmål.

Sett till detta mått borde ett flertal asiatiska språk kunna räknas som viktiga för Sverige, både utifrån hur stor andel av världens befolkning som talar språken och utifrån inriktningen av vår utrikeshandel.

Men endast ett universitet bedriver dock undervisning i moderna indiska språk, och indonesiska språk saknas helt i kursutbudet.

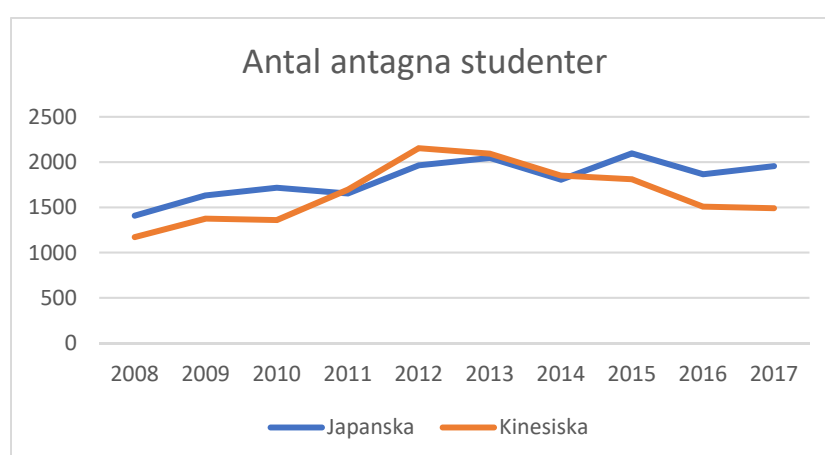
I SUHF:s rapport redovisas hur många lärosäten som erbjuder de olika asiatiska språken mellan 2008 och 2016. Utöver indonesiska lyfts ett antal viktiga språk som saknas i undervisningsutbudet fram i rapporten. Samtliga av dessa språk talas i Asien. Det rör sig om thailändska, vietnamesiska, de filippinska språken och ett antal indiska språk (främst bengali).

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Indiska språk	2	2	2	2	2	1	1	1	1
Japanska	5	7	8	8	7	7	7	6	6
Kinesiska	8	9	10	11	11	11	10	10	9
Koreanska	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Pashto	0	0	0	0	0	1	1	1	1
Sanskrit	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Tibetanska	1	1	1	1	1	0	0	0	0
Uiguriska	0	0	0	0	0	0	1	1	1

SUHF. (2017). *Behovet av en språkstrategi för Sverige*. s. 10.

Kinesiska och japanska är de enda språk som undervisas idag vid mer än ett lärosäte i Sverige.

Studenter i asiatiska språk¹⁷

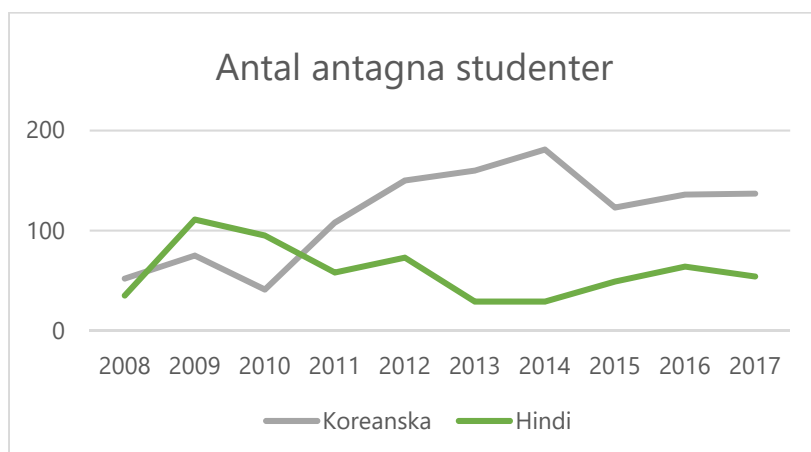
¹⁶ Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF). (2017). *Behovet av en språkstrategi för Sverige*.

¹⁷ Statistiken är hämtad från Universitets- och högskolerådets (UHR) offentliga statistik. Sökfunktionen i statistikdatabasen är begränsad, därför presenteras inte statistik för alla språken. Man bör också notera att antalet antagna elever inte säger något om hur prestationsgraden ser ut för kurserna och programmen.

Japanska och kinesiska

Både japanska och kinesiska har jämfört med de andra asiatiska språken en relativt stabil närvaro vid de svenska lärosätena. Ämnena finns att studera på flertalet lärosäten och har haft en stadig popularitet bland studenterna. Japanska har ökat något sedan 2008. Kinesiska hade en topp vid 2012 för att sedan minska markant de följande fem åren. En stor del av studenterna (ca 40–45 %) i både kinesiska och japanska läser vid Högskolan Dalarna som erbjuder distanskurser i språken.

Studier i japanska på avancerad nivå erbjuds höstterminen 2018 vid Göteborgs universitet (GU), Lunds universitet (LU) och Stockholms universitet (SU). Studier i kinesiska på avancerad nivå erbjuds vid GU, LU, SU och Uppsala universitet (UU).

Koreanska och hindi

Koreanska och hindi har ett betydligt mindre antal studenter. Koreanska erbjuds endast vid SU och hindi endast vid UU. Koreanska har dock ökat relativt kraftigt vad gäller antagna studenter sedan 2010. Hindi har en något negativ trend från en redan låg nivå. Merparten av studenterna läser på distans. Både koreanska och hindi finns att läsa på avancerad nivå vid UU.

Avancerad nivå – hur många går vidare?

Eftersom Universitets- och högskolerådets (UHR) offentliga statistik är något begränsad har inte grund- och avancerad nivå kunnat differentieras i statistiken ovan. Däremot finns i SUHF:s rapport uppgifter från 2013 (i vissa fall 2014) om hur många helårsstudenter (HST) respektive språk har haft på avancerad nivå. En HST motsvarar en student som är inskriven för heltidsstudier (60 hp) under ett läsår. En student som läser på halvfart motsvarar en halv HST, vilket gör att siffrorna inte är jämna. Den statliga ersättning ett lärosäte får för utbildningar grundas delvis på antalet HST vid lärosätet.

UU och SU hade inga HST i hindi respektive koreanska på avancerad nivå. För studier i japanska på avancerade nivå rapporteras 1,7 HST vid GU, 2,2 vid LU och 1,1 på SU. I kinesiska rapporterar LU 1,6 HST medan SU inte har någon på avancerad nivå. Inte heller sanskrit vid UU har någon HST på avancerad nivå. Resultaten visar att endast ett fåtal studenter går vidare till studier på avancerad nivå.

I SUHF:s rapport redovisas också utbildning på forskarnivå i språkämnerna. Forskatutbildningarna innefattar oftast inte endast språkstudier, utan kombineras även med studier i kultur och samhälle. År 2017 fanns följande doktorander vid svenska lärosäten:

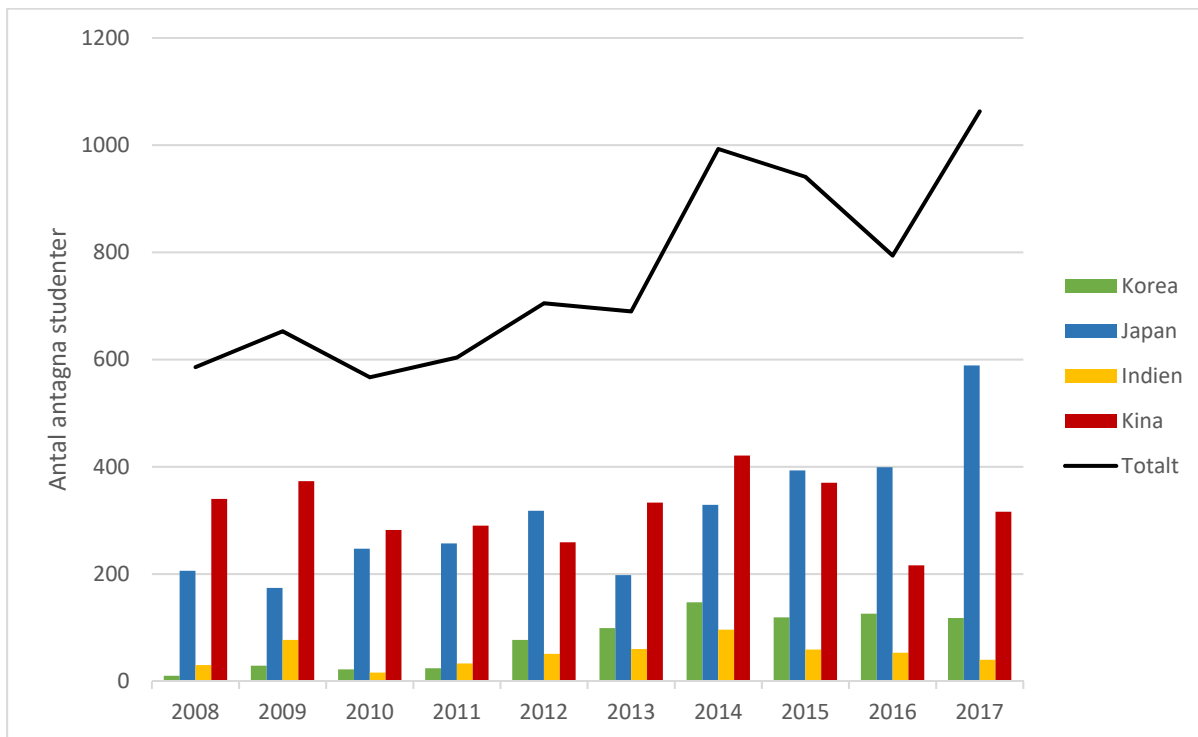
Statistiken bör därför inte tolkas som i hur många som tagit till sig kunskaper i respektive språk. I statistiken redovisas antalet antagna studenter per studieår, dvs. höst- och vårtermin. Sommarterminen är inte medräknad.

Språk	Forskarutbildningsämne	Lärosäte	Antal doktorander
Hindi	Indologi	UU	-
Indologi	Indologi	UU	1
Japanska	-	GU	3
	Asiens språk och kulturer	SU	1
Kinesiska	-	LU	1
	Asiens språk och kulturer	SU	2
	Sinologi	UU	-
Koreanska	Asiens språk och kulturer	SU	3
Sanskrit	Indologi	UU	-

SUHF. (2017). *Behovet av en språkstrategi för Sverige.*

Asienkunskap

Utöver språkstudier erbjuds också ett antal kurser och program inriktade på Asiens samhällen och kulturer. Det är kurser som i stort faller under kategorien områdesstudier. Eftersom sökfunktionen i UHR:s databas är något begränsad och grunddata inte funnits tillgängliga, har antalet söktermer begränsats för denna statistik. Korea, Japan, Indien och Kina har valts ut då de har förväntats stå för merparten av kurserna om Asien. Dessa begränsningar gör att statistiken inte är heltäckande för asiatiska områdesstudier. Till exempel presenteras ingen statistik om kurser om Sydostasien, men en snabb sökning av kursutbudet pekar på att väldigt få kurser berör regionen. Av de undersökta länderna är det precis som i språkundervisningen Japan och Kina som står för merparten av antalet antagna studenter. Generellt verkar intresset för studier av Asien ha ökat kraftigt under perioden. Runt 600 elever antogs 2008, fler än 1 000 antogs 2017. Kurser som berör Japan står för merparten av ökningen. Korea har ökat från en låg nivå, medan Indien och Kina ligger kvar på i princip samma nivå.

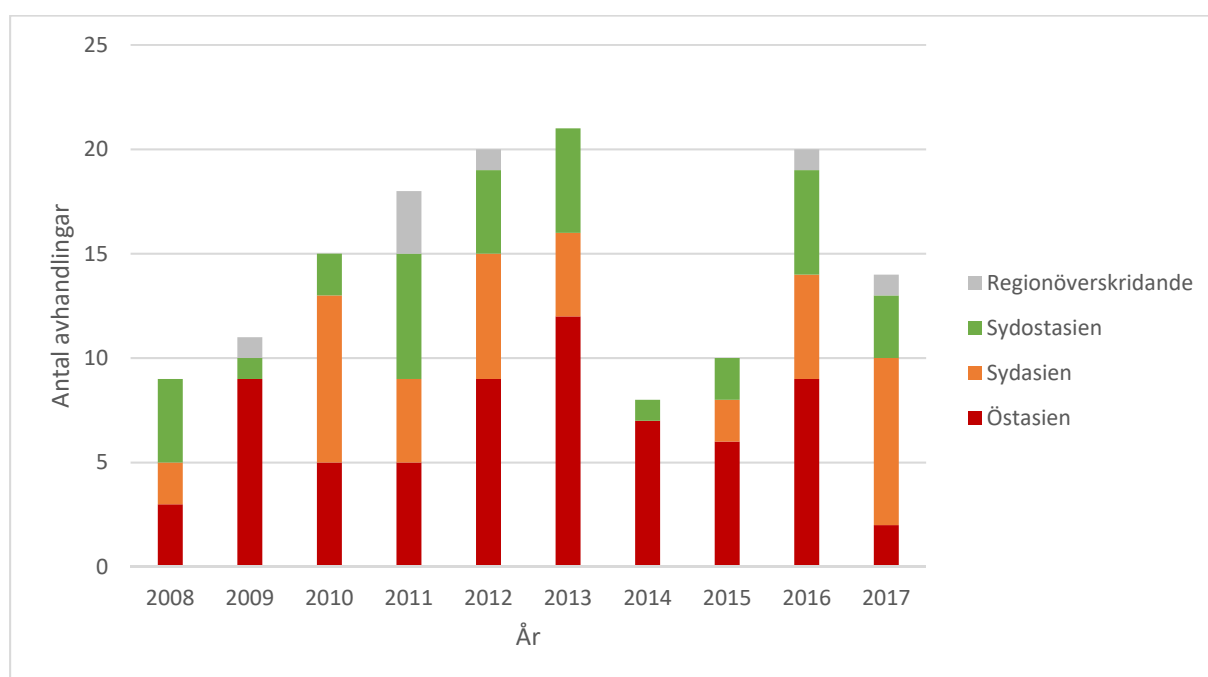
Merparten av studenterna läser enstaka kurser om Asien. Antingen som fristående studenter eller som tillvalskurser inom program.

Det finns ett antal program i undervisningsutbudet som ger möjlighet till områdesstudier. Orientalistikprogrammet vid Uppsala universitet erbjuder en inriktning mot Indien och hindi. Kandidatprogrammet i Globala studier vid Göteborgs universitet kan läsas med inriktning mot Asienstudier. Linköpings universitet har ett program på 60 högskolepoäng i Asienkunskap som förberedelse för deras ingenjörsutbildningar med japansk och kinesisk inriktning. Lunds och Stockholms universitet erbjuder masterprogram i Asienstudier.

Avhandlingar

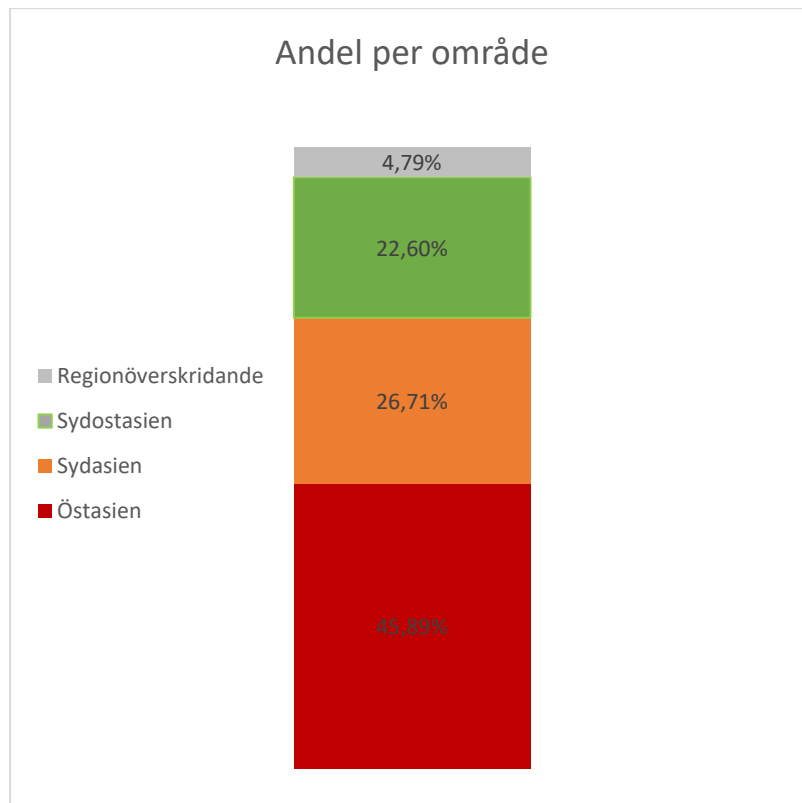
För att samla alla Asieninriktade doktorsavhandlingar har sökningar med listan med söktermer (se bilaga 1) gjorts i Digitala vetenskapliga arkivet (DiVA), som samlar forskningspublikationer från svenska lärosäten. Träffarnas abstract har sedan analyserats och kategoriserats efter regional inriktning om de bedömts vara Asieninriktade. De avhandlingar som fokuserar på Asien i stort, eller fokuserar på fall i mer än en av regionerna, har kategoriserats i en generell kategori. Ämnesvis har begränsningen gjorts till samhällsvetenskap och humaniora. Avhandlingarna spänner över ett brett spektra vad gäller inriktning, från lingvistik till företagsekonomi.

Totalt har det vid svenska lärosäten avlagts 5 018 avhandlingar inom samhällsvetenskap och humaniora mellan 2008 och 2017. Av dessa har 135 stycken (2,7 %) haft ett fokus på Asien. Andelen Asienfokuserade avhandlingar har inte förändrats märkbart under perioden.

Av de Asieninriktade avhandlingarna faller 71 % inom samhällskunskap och 29 % inom humaniora. Den största ämnesgruppen är avhandlingar inom företags- eller nationalekonomi, vilka utgör drygt 35 % av avhandlingarna. I genomsnitt har 13,3 avhandlingar avlagts per år, men variationen mellan åren är stor.¹⁸

¹⁸ För två avhandlingar saknas information om institutionstillhörighet. De är därför kodade som "Okänt" i statistiken. Några avhandlingar som avlagts vid utländska universitet finns också med. Då de är inrapporterade i DiVA är de med största sannolikhet resultat av samarbete eller utbyte med ett svenskt universitet.

Vad gäller geografisk inriktning ligger Östasien i topp och står i fokus för drygt hälften av samtliga avhandlingar om Asien.

Lärosäten

Uppsala och Stockholms universitet framträder som de med marginal mest produktiva lärosätena vad gäller Asieninriktade doktorsavhandlingar med 40 respektive 34 avhandlingar vardera.

Avhandlingar per områdesfokus och lärosäte.

Östasien	Avhandlingar
Stockholms universitet	20
Uppsala universitet	16
Handelshögskolan i Stockholm	8
Umeå universitet	5
KTH	3
Örebro universitet	3
Lunds universitet	3
Jönköping universitet	2
Linnéuniversitetet	2
Okänt	1
Göteborg universitet	1
The Hong Kong Polytechnic University	1
Kyushu University	1
Linköping universitet	1

Sydasien	Avhandlingar
Uppsala universitet	10
Stockholms universitet	9
Lunds universitet	7
Göteborg universitet	2
Umeå universitet	2
Örebro universitet	2
Karlstad universitet	2
Jönköping universitet	1
KTH	1
Berkley, USA	1
Linköping universitet	1

Sydostasien	Avhandlingar
Uppsala universitet	12
Umeå universitet	11
Stockholms universitet	5
Lunds universitet	3
Okänt	1
Linköping universitet	1
Handelshögskolan i Stockholm	1

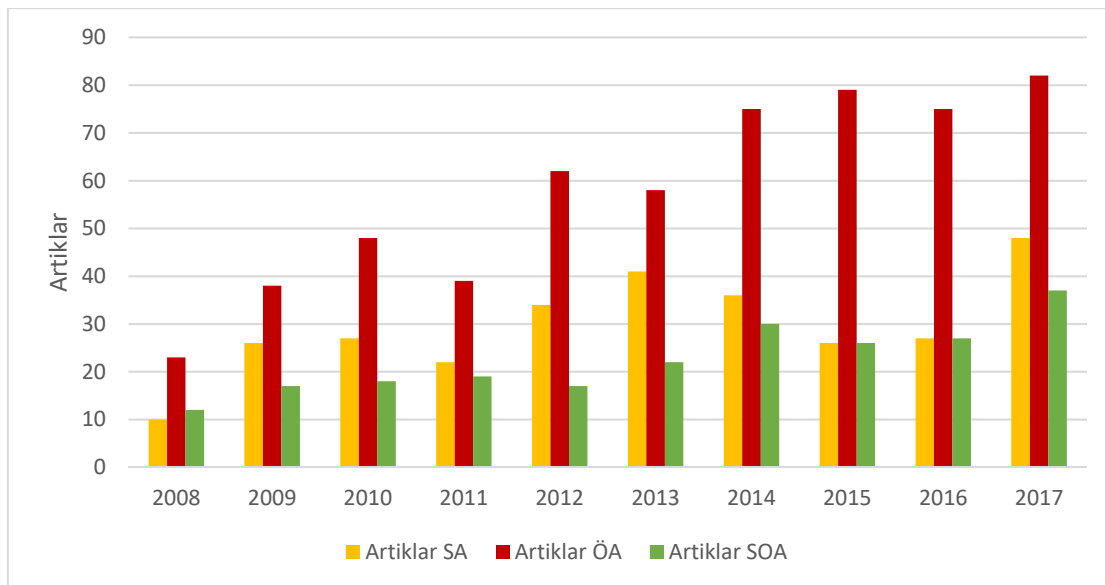
Regionöverskridande	Avhandlingar
Uppsala universitet	2
Göteborgs universitet	1
Handelshögskolan i Stockholm	1
Jönköpings universitet	1
Luleå tekniska universitet	1

Vetenskapliga publikationer

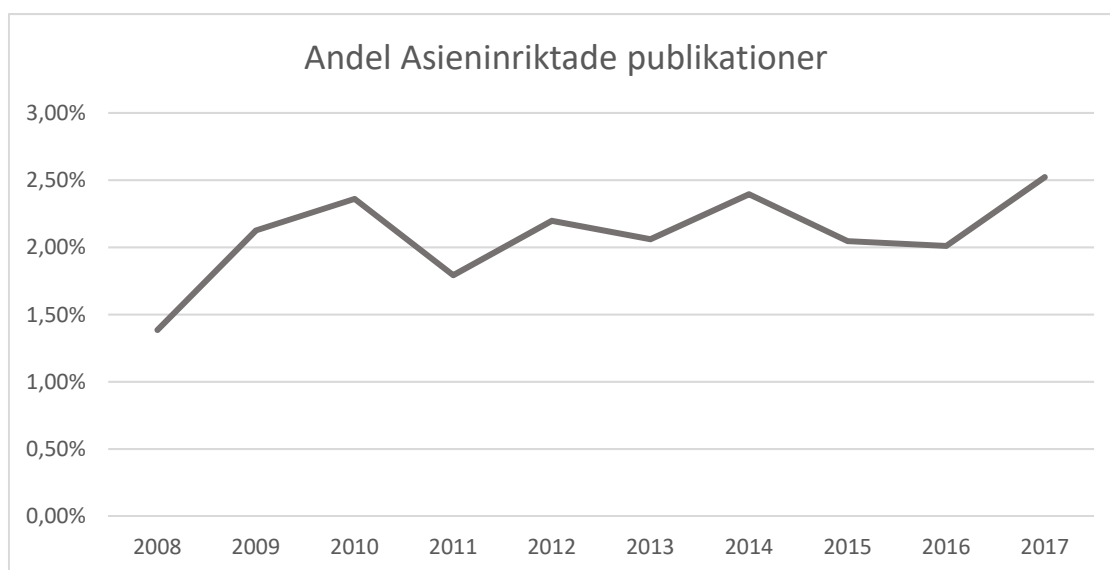
För data om vetenskapliga publikationer har citeringsdatabasen Scopus använts. Scopus täcker inte samtliga tidskrifter, och databasens täckning har utökats kontinuerligt.¹⁹ Detta gör att de volymökningar som visas i graferna delvis förklaras av Scopus ökade täckning. Därför presenteras också andelen Asieninriktad forskning inom samhällsvetenskap och humaniora. Sökning av nyckelord i databasen har gjorts med listan av söktermer.²⁰ Ingen manuell kategorisering av träffarna har gjorts då sökning av nyckelord bör ge en låg frekvens av felaktiga träffar. Sökningen har begränsats till samhällsvetenskap och humaniora, peer-reviewed artiklar, böcker, kapitel och "conference papers".

¹⁹ Scopus valdes över DiVA då endast universitet och högskolor rapporterar in till DiVA. Scopus innehåller även de oberoende forskningsinstitutens publikationer. Scopus sökfunktionalitet är också bättre än DiVA:s.

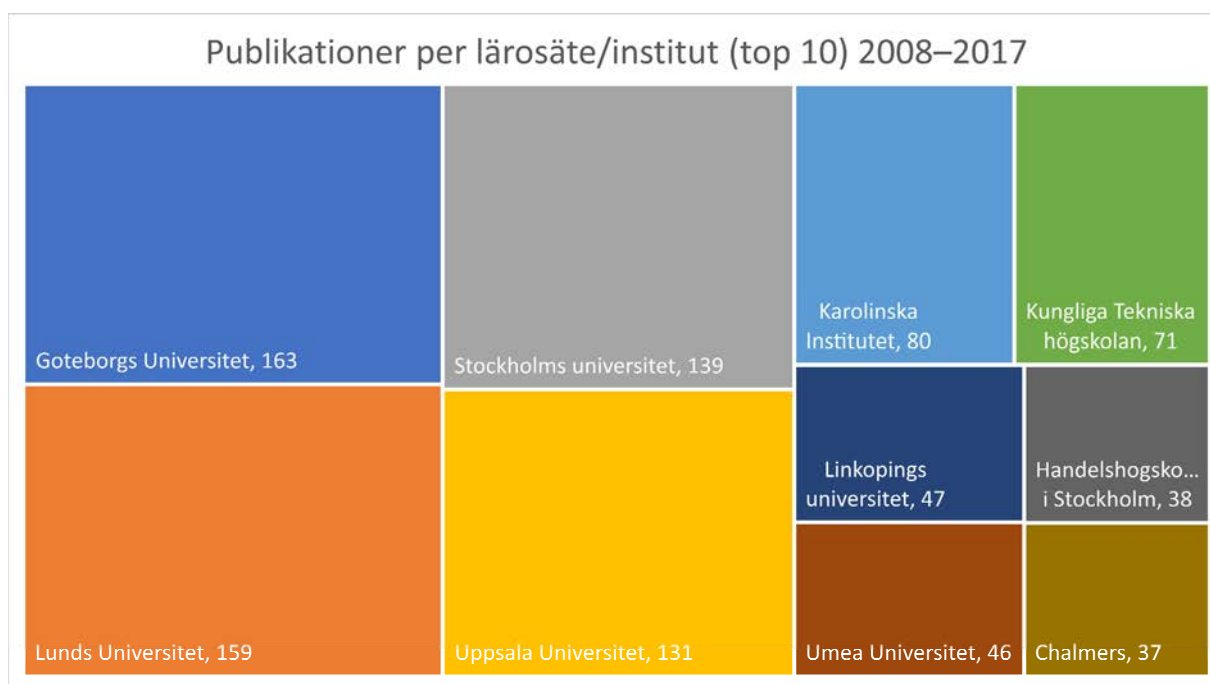
²⁰ Sökningen har begränsats till träffar där Sverige listas som ett "affiliated country". Det innebär artiklar där en eller flera författare av publikationen är listade vid ett svenskt lärosäte eller institut.

Här syns en stadig ökning av antal artiklar per år, men som nämnt ovan kan denna till viss del förklaras av Scopus ökade omfång. Publikationer rörande Östasien utgör den avgjort största posten.

Andelen publikationer om Asien ligger på i genomsnitt 2,09 %. Någon konkret ökning av andelen har inte skett under perioden. De tio mest produktiva lärosätena och instituten presenteras nedan, där Göteborgs och Lunds universitet ligger i topp med runt 160 publikationer under tioårsperioden, följt av Stockholms och Uppsala universitet.

Forskningsanslag

SweCRIS är en nationell databas över beviljade forskningsanslag från 12 statliga och privata forskningsfinansiärer.²¹ Databasen täcker inte samtliga forskningsfinansiärer som ger anslag till Asieninriktad forskning. En liten andel anslag i databasen saknar också data för vissa punkter. Detta har gjort att ett visst bortfall har skett under sammanställningen av statistiken. De siffror som presenteras nedan bör därför inte ses som absoluta eller heltäckande för forskningsanslag till Asieninriktad forskning. De bör dock ge en hyfsat god fingervisning om dess fördelning och omfattning.

Begränsning har gjorts till anslag inom samhällsvetenskap och humaniora, men då databasen saknar ämnesklassificering för cirka hälften av anslagen har också de ej ämnesklassificerade anslagen genomskotts.²² SweCRIS verkar inte heller vara heltäckande för anslag under åren 2008 till 2010, vilket bör beaktas vid tolkning av statistiken. Totalt har 19 000 beviljade anslag genomskotts med listan av söktermer (se bilaga 1), vilket gett 846 sökträffar.²³ Sökträffarna har sedan manuellt kategoriserats i områdeskategorierna genom analys av anslagsbeskrivningarna.²⁴

²¹ Databasen sträcker sig från 2008 och framåt, men med tanke på den lilla mängden beviljade anslag 2008 är den inte heltäckande åtminstone det året. De tolv forskningsfinansiärer som rapporterat in till SweCRIS är Energimyndigheten, Europeiska unionen (Horizon 2020, från 2014), Formas, Forte, IFAU, Riksbankens Jubileumsfond, Ragnar Söderbergs stiftelse (från 2011), Rymdstyrelsen, Stiftelsen för strategisk forskning, Vetenskapsrådet, Vinnova och Östersjöstiftelsen.

²² SweCRIS använder SCB:s standard för ämnesklassificering.

²³ 13 430 okategoriserade anslag, 4 068 anslag inom samhällsvetenskap och 1 611 inom humaniora.

²⁴ Anslag som berör Asien endast i liten utsträckning, till exempel då ett asiatiskt land endast varit ett av ett stort antal fall i studien, har inte bedömts som relevanta för kartläggningen. Medicinska och naturvetenskapliga studier med fokus på Asien är inte heller medräknade. Socialmedicinska studier där den samhälleliga asiatiska kontexten stått i fokus har bedömts som relevanta. Rese- och konferensbidrag till asiatiska länder har bedömts irrelevanta om de inte varit kopplade till studier av Asien.

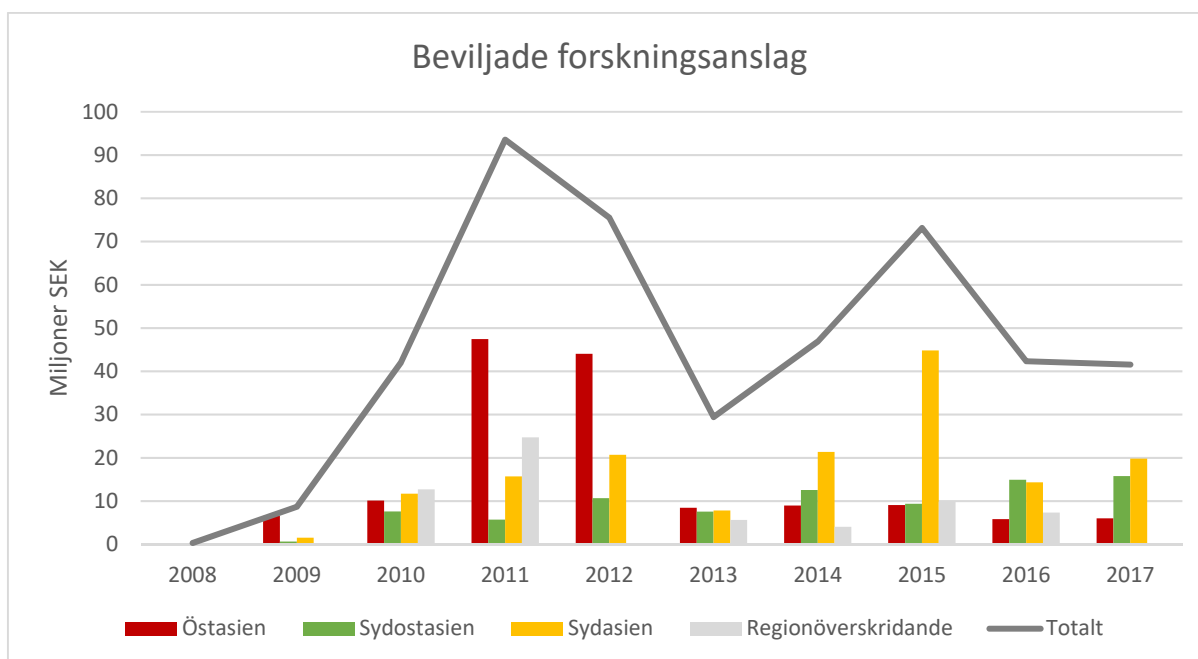
Sammanlagt har 246 beviljade anslag kategoriserats i de fyra områdeskategorierna och bedömts vara relevanta för kartläggningen. Anslagen varierar i storlek, allt ifrån språkgranskningsbidrag på några tusen kronor till mångåriga forskningsprojekt i mångmiljonklassen. Av de 246 anslagen är 85 inriktade mot Östasien, 43 mot Sydostasien, 99 mot Sydasiens och 19 mot Asien i stort eller flera områden.²⁵

På grund av avsaknaden av ämnesklassificering för hälften av anslagen kan inte andelen Asien-fokuserade anslag beräknas för hela datasetet. Däremot kan det beräknas för den del av databasen som är ämneskategoriserad.

Av det totala antalet beviljade anslag inom humaniora var 2,6 % Asieninriktade projekt. Inom samhällsvetenskap var motsvarande siffra 2,1 %.

Av den totala finansieringen gick inom humaniora 2,18 % och inom samhällsvetenskap 2,24 % av beloppet till Asieninriktade projekt. Totalt för båda ämneskategorierna gick 2,22 % av finansieringen till Asieninriktade projekt.

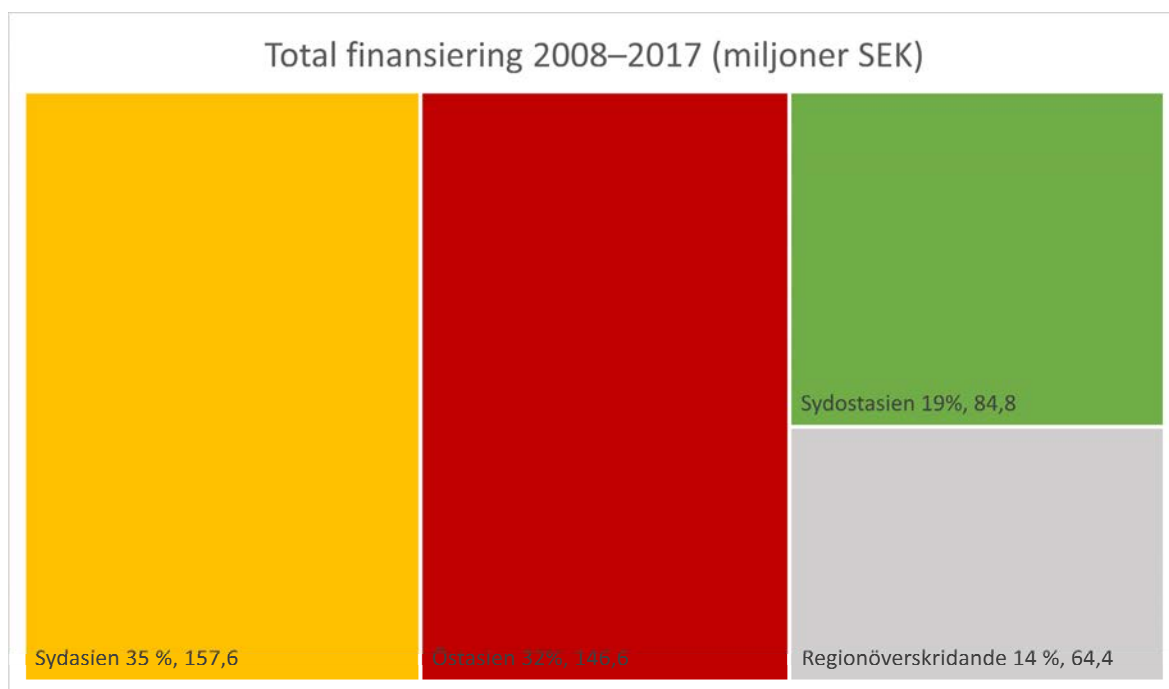
Nedan redovisas finansieringen från forskningsfinansiärer som rapporterar till SweCRIS åren 2008–2017. För mångåriga projekt har den totala finansierade summan lagts vid startåret för projektet.

I genomsnitt har ca 45 miljoner årligen beviljats till Asieninriktad forskning och verksamhet, men beloppen varierar stort årligen. Det enskilt överlägset största beviljade anslaget är 38-miljonersprojektet The East Asia Peace vid Uppsala universitet.

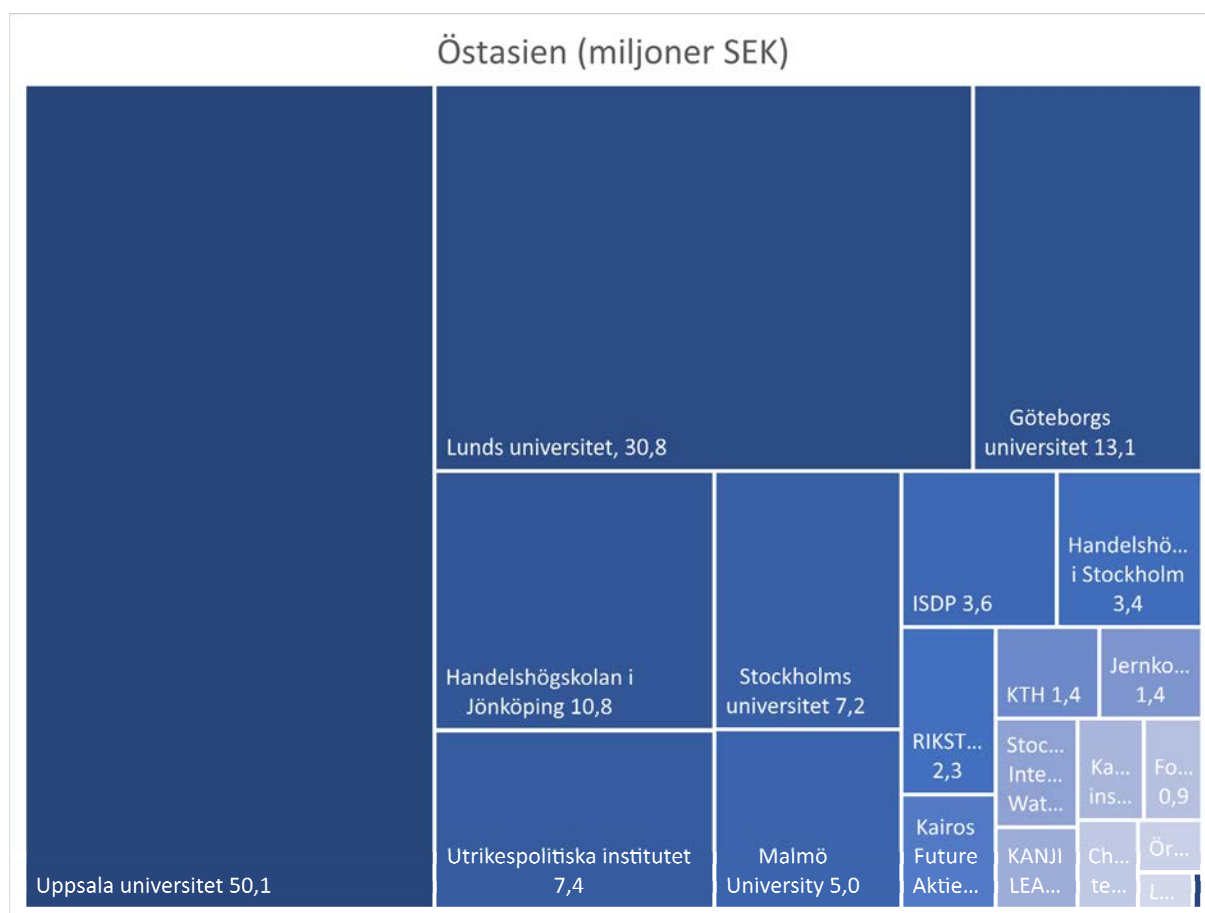
²⁵ 27 av de Asieninriktade anslagen saknar uppgift för total finansiering.

Regional inriktning

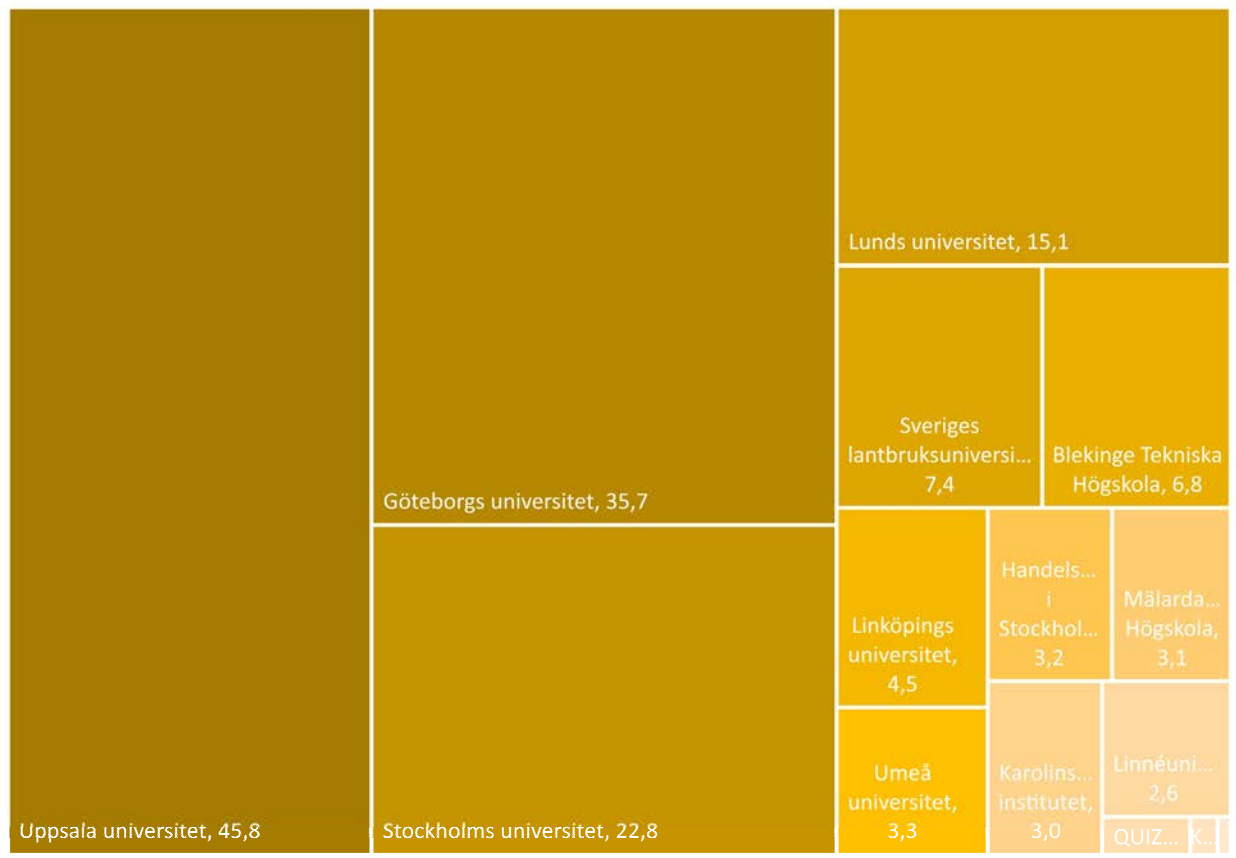

Något förvånande är att anslag inriktade mot Sydasiens erhållit störst andel finansiering under perioden, då Östasien varit dominerande i både utbildning, avhandlingar och publikationer.

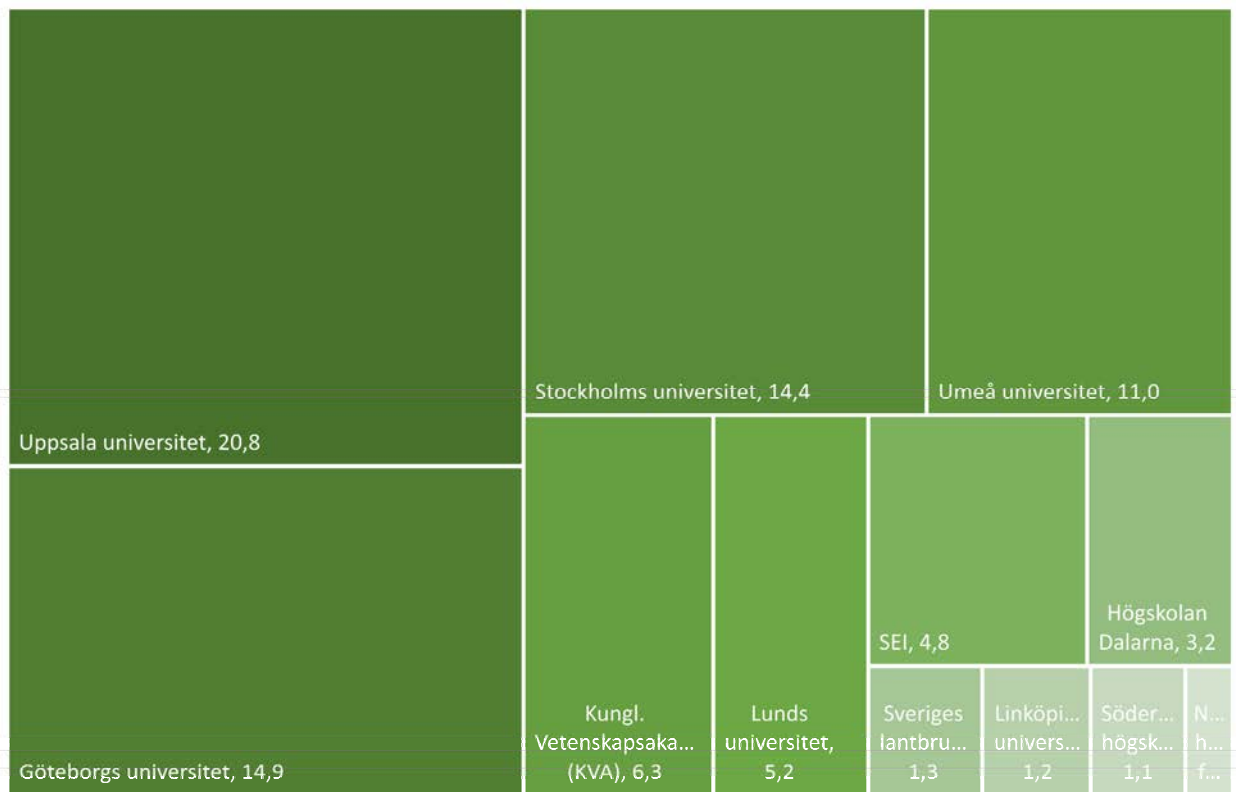
Lärosäten och geografisk inriktning

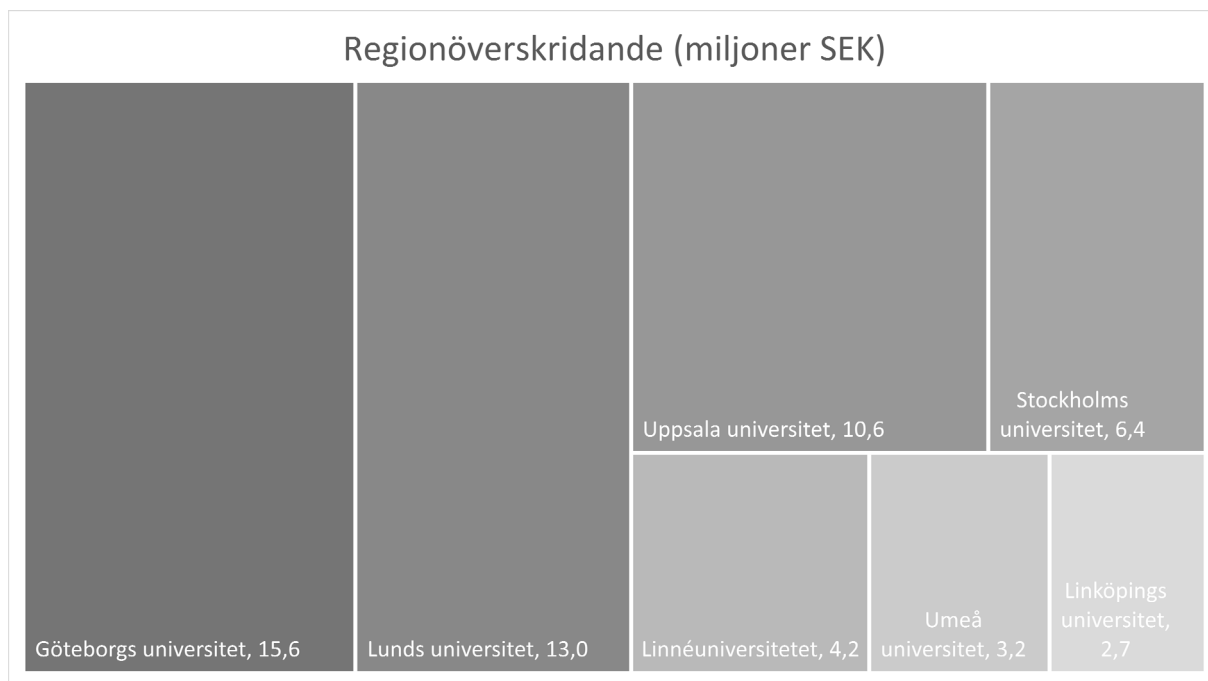

Sydasién (miljoner SEK)

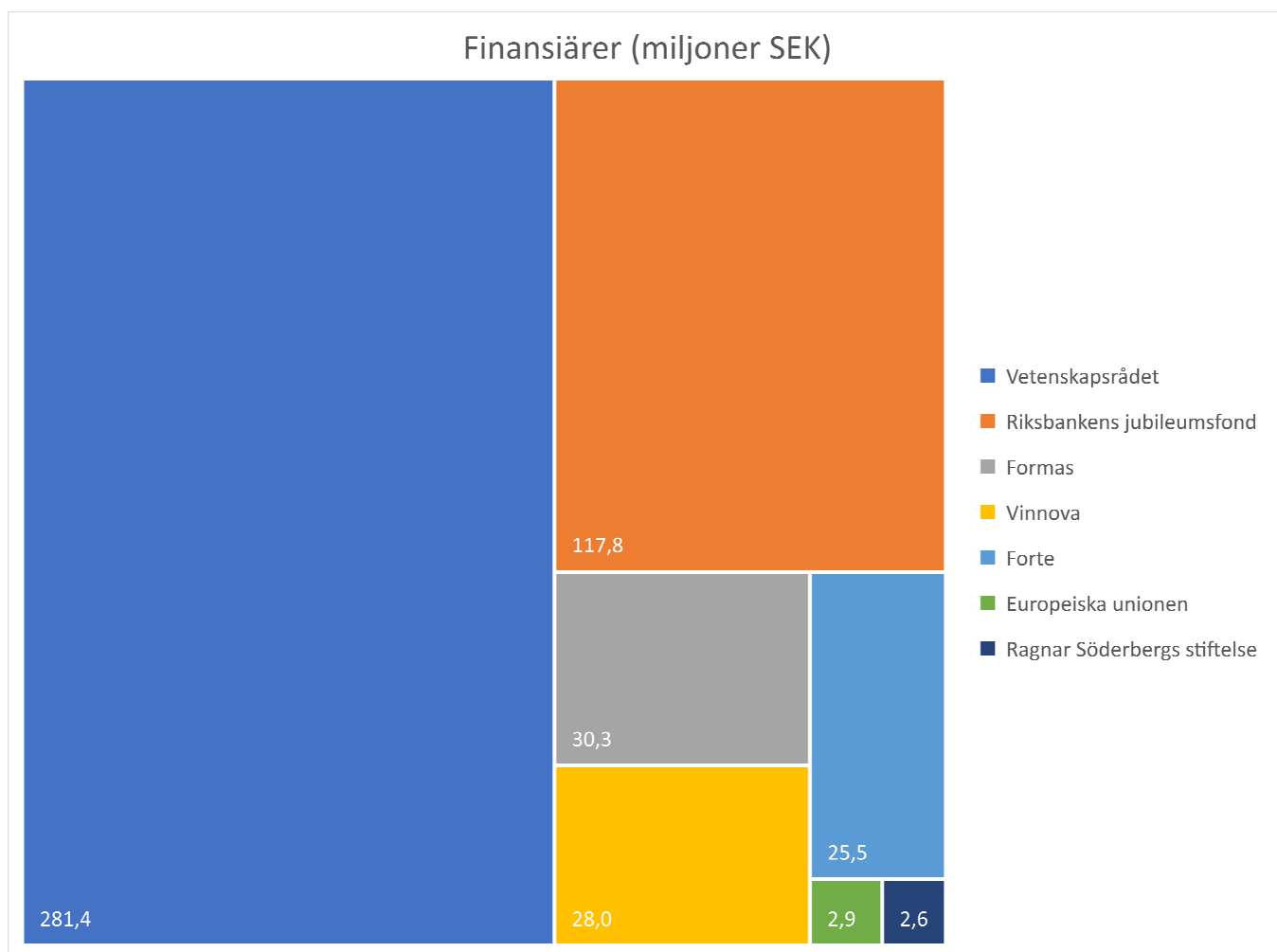
Sydostasien (miljoner SEK)

Forskningsfinansiärer

Fördelning av Asieninriktad forskningsfinansiering per finansiär.

Sammanfattning

Kartläggningen visar att någon märkbar fördjupning eller breddning av Asienkunnandet och kunskapsproduktionen om Asien inte har skett de senaste tio åren, eller ens sedan Asienstrategin antogs för tjugo år sedan. Asiens växande roll i världen och dess ökande betydelse för Sverige har inte motsvarats i en ökad nivå av forskning och utbildning. Behovet av ett ökat Asienkunnande är uppenbart, och ändå har väldigt lite hänt för att stärka det.

Utbildningen i asiatiska språk i Sverige är eftersatt. Kinesiska och japanska är väletablerade språk vid svenska lärosäten, och har årligen rätt stabila antagningssiffror. Om nivån de ligger på är tillräcklig är svårt att säga. Enligt SUHF:s "viktighetsmått" bör båda språken, kanske framförallt kinesiska, anses väldigt viktiga för Sverige och prioriteras i läroplaner.

De övriga asiatiska språken har en liten och utsatt närvaro vid svenska lärosäten. Hindi, koreanska, pashto, sanskrit och uiguriska undervisas endast vid enskilda lärosäten. De har, med visst undantag för koreanska, varierande och låga antagningssiffror.

I Asienstrategin fastslogs att satsningar för att återuppta indonesiska och thailändska borde göras, vilket inte har skett. Dessutom saknas vid svenska lärosäten undervisning i en rad asiatiska språk som SUHF har bedömt som viktiga, t.ex. vietnamesiska, de filippinska språken samt ett antal indiska språk.

Antalet studenter som går vidare med sina språkstudier till avancerade nivå är överlag mycket liten. De tillgängliga siffrorna pekar åt att endast ett fåtal, om några alls, årligen fortsätter till avancerad nivå. Att lära sig ett främmande språk tar tid, och avancerade studier är ofta nödvändigt för att bemästra ett språk. Att så få läser vidare på avancerad nivå betyder också att tillförseln av högt språkkompetenta till forskningsvärlden är liten.

I data som tagits fram för kurser om asiatiska länder finner vi en ökning av antalet antagna elever mellan 2008 och 2017. Ökningen drivs främst av kurser som behandlar Japan. Kursutbudet har inte ökat i någon märkbar utsträckning. Möjligheten för studenter att läsa kurser om de asiatiska samhällens kultur, politik och ekonomier ligger alltså på samma nivå idag som för tio år sedan.

I Asienstrategin från 1999 framgår att intresset för forskarutbildning om Asien hade ökat i Sverige under 1990-talet. Disputationsfrekvensen ansågs dock vara låg med ett tiotal avhandlingar per år²⁶. Enligt de uppgifter som tagits fram i denna kartläggning ligger siffrorna för 2008–2017 på i genomsnitt 13 avhandlingar per år.²⁷ Detta är en marginell ökning. Med tanke på hur stor variationen är mellan åren är det svårt att hävda att förutsättningarna för forskarutbildning stärkts eller ökat i omfattning, den ligger snarare kvar på en låg nivå.

Den totala årliga finansieringen till Asieninriktad forskning kan i tillgängliga data inte bedömas ha ökat de senaste tio åren. Andelen av forskningsfinansieringen inom samhällsvetenskap och humaniora som är inriktad mot Asien ligger runt 2,2 %. I Asienstrategin uppges denna siffra under 1997/1998 ligga på

²⁶ Utrikesdepartementet. (1999). *Framtid med Asien*. En svensk Asienstrategi inför 2000-talet. SKR 1998/99:61. Stockholm, s. 122

²⁷ Då vilka avgränsningar och vilken metodik som använts för att få fram siffrorna i Asienstrategin inte framgår är det svårt att göra en direkt jämförelse med statistiken som tagits fram i denna kartläggning. Med tanke på att en relativt bred definition använts i denna undersökning bör det märkas i statistiken om en ökning sedan 1998 skett, vilket inte är fallet.

0,8 %. Då metodiken bakom Asienstrategins uppskattning inte finns tillgänglig är det svårt att med säkerhet påvisa en ökning.

Sammantaget kan Sverige bli betydligt bättre på att hantera Asiens centrala roll inom global ekonomi, innovation och politik. Det krävs dock en kvalitativ och stabil inhemsk kunskapsförsörjning; behovet av ett rejält kunskapslyft om Asien är tydligt. Svenskt Asienkunnande skulle kunna stärkas markant genom följande insatser:

1. En uppdaterad Asienstrategi med sikte på hur Sveriges relationer med Asien bör utvecklas till 2030. Strategin bör vara resurssatt och innehålla konkreta rekommendationer för en samlad kompetenshöjning om Asien inom det offentliga Sverige.
2. Tillsättande av ett samverkansråd med ansvar att följa genomförandet av Asienstrategin. Representerar från civilsamhälle, förvaltning, näringsliv, lärosäten och forskningsinstitut ingår. Rådet får bland annat i uppgift att arrangera en årlig Asienkonferens.
3. En nationell forskarskola etableras med ett antal lärosäten som noder. Forskarskolan ska vara ämnes- och fakultetsövergripande. Särskilt fokus ligger på det "globala Asien", det vill säga hur Asien påverkar världen och världen påverkar Asien.
4. Sverige bör hålla hög profil i samverkan inom europeisk Asienforskning. Särskilt stöd till svensk samordning av europeiska nätverk bidrar till detta.
5. Regeringen skjuter till riktade medel för forskning om Asien ur ett utvecklings-, utrikes- och säkerhetspolitiskt perspektiv med förebild i en norsk satsning som nyligen genomförts.
6. Inför möjligheter att studera de av SUHF utpekade större asiatiska språk där kurser i dag helt saknas på svenska lärosäten.

Maktförskjutningen mot Asien innebär både möjligheter och utmaningar för Sverige. För att stå redo bör vi omgående uppgradera vårt Asienkunnande. Om vi väljer att inte alls agera riskerar vi däremot att bli frånsprungna.

Bilaga 1 – Söktermer

Asien (generell)	Asia
Asien	Asia
Asiatisk	Asian
BRIC	
Sydasien	South Asia
Afghanistan	
Bangladesh	
Bhutan	
Indien	India
Indologi	Indology
Sanskrit	
Indo	
Hindu	
Maldiverna	Maldives
Nepal	
Pakistan	
Sri Lanka	
Sydasien	South Asia
Sydasia	
Sydostasien	South East Asia
ASEAN	
Brunei	
Burma	
Myanmar	
Filipinerna	Philippines
Indonesien	Indonesia
Kambodja	Cambodia
Laos	
Malay	
Singapore	
Sydostasia	South East Asia
Sydostasien	Southeast Asia
Thai	
Vietnam	
Östtimor	East Timor
Östasien	East Asia
Hongkong	
Japan	
Japanska	Japanese
Kina	China
Kinesiska	Chinese
Sino	
Sinologi	Sinology
Korea	
Koreanska	Korean
Macau	
Mongoliet	Mongolia
Nordkorea	North Korea
Sydkorea	South Korea
Tibet	
Taiwan	
Östasien	East Asia

Sydasieninitiativet bygger på ett samarbete mellan the Swedish Studies South Asian Network (SASNET) vid Lunds universitet och Utrikespolitiska institutet. Inom Sydasieninitiativet bedrivs forskning om och analys av regionen, dess länder och ländernas internationella relationer. Sydasieninitiativet samverkar med internationella forskningsmiljöer i att bredda och fördjupa svensk akademisk forskning om regionen. Initiativet strävar även efter att belysa enskilda frågor av intresse för allmänheten, förvaltningen och svenska organisationer och företag.